

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1942 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande kapitalinvestering i statens affärsverksfonder för budgetåret 1942/43 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) **Inköp av inventarier för postverkets behov.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under kapitalbudgeten (bilaga 4, punkt 1, sid. 1—5 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1942) föreslagit riksdagen att till Inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Anslaget till inköp av inventarier för postverkets behov har för budgetåren 1937/38—1941/42 anvisats med respektive 700,000 kronor, 975,000 kronor, 1,250,000 kronor, 700,000 kronor och 500,000 kronor.

I skrivelse den 25 september 1941 har *generalpoststyrelsen* hemställt om motsvarande anslag för budgetåret 1942/43 med 700,000 kronor. Styrelsen har tillika hemställt, att den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 maj 1925 styrelsen åliggande skyldigheten att årligen avgiva redogörelse för postdiligensstrafiken, avseende tiden den 1 september till och med den 31 augusti, måtte upphöra. Till stöd härför har styrelsen anfört, att redogörelse för postdiligensstrafiken jämväl inflöte i den berättelse om postverkets förvaltning, som i enlighet med Kungl. Maj:ts instruktion för generalpoststyrelsen efter utgången av varje kalenderår skulle avgivas till chefen för kommunikationsdepartementet.

Departementschefen har anfört följande.

Enligt generalpoststyrelsens beräkningar erfordras för anskaffning av inventarier för budgetåret 1942/43 ett belopp av 1,000,000 kronor. Häri ingå 305,000 kronor till viss maskinanskaffning för postverkets nya verkstads- och förrådsbyggnader i Ulvsunda, vilka beräknas bliva färdiga i slutet av år 1942. Då utgiftsberäkningarna synas uppgjorda med hänsynstagande till den sparsamhet, som förhållandena kräva, har jag icke velat ifrågasätta någon nedsättning av det såsom erforderligt angivna beloppet. På grund av beräknad reservation å anslaget bör detsamma för nästa budgetår i enlighet med generalpoststyrelsens förslag anvisas med 700,000 kronor.

Vad styrelsen anfört och meddelat beträffande den av styrelsen under senaste redogörelseåret bedrivna postdiligensstrafiken har icke givit mig an-

ledning till särskilt yttrande. Av skäl som styrelsen anfört synes någon redogörelse för postdiligenstrafiken utöver den, som intages i den årligen utkommande berättelsen om postverkets förvaltning, icke vidare vara erforderlig. Därest riksdagen icke uttalar annan mening, kommer framdeles någon redogörelse om postdiligenstrafiken icke att intagas i statsverkspropositionen.

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. Departementschefens uttalande om att någon redogörelse för postdiligenstrafiken ej vidare skall intagas i statsverkspropositionen föranleder ej heller erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

2:o) **Nytt bangårdspostkontor i Stockholm.** Under erinran att förevarande förslag (punkt 2, sid. 5) allenast innebär anvisande av fortsättningsanslag enligt riksdagens år 1941 fattade beslut om byggande av nytt bangårdspostkontor i Stockholm, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Nytt bangårdspostkontor i Stockholm* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

3:o) **Tillbyggnad till postgirohuset i Stockholm.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 5—10) föreslagit riksdagen att för Tillbyggnad till postgirohuset i Stockholm för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

I sin skrivelse den 5 september 1941 har *generalpoststyrelsen* hemställt om anvisande av medel för ytterligare tillbyggnad av postgirohuset i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen har i avgivet utlåtande ställt sig tveksam beträffande lämpligheten att genomföra den föreslagna tillbyggnaden, vilken måste betraktas såsom en nödfallsåtgärd och försvåra ett rationellt utbyggande av postgirokontorets lokaler.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

De av generalpoststyrelsen lämnade uppgifterna om bankavdelningens allmänna verksamhet under tiden efter år 1936 visa, att den tidigare ökningen i denna verksamhet kraftigt fortsatt. Sålunda beräknas insättningar och uttagningarna vid 1941 års utgång ha ökat i postsparbanken med omkring 72 procent och i postgiroverksamheten med omkring 63 procent. Personalen beräknas vid samma tid ha ökat med 92 procent. Denna avsevärda stegring i bankavdelningens verksamhet har medfört, att alla tillgängliga lokalutrymmen måst tagas i anspråk. Då generalpoststyrelsen räknar med en fortsatt ökning av verksamheten, har styrelsen funnit det nödvändigt, att ytterligare lokaler anskaffas för avdelningen. I dylikt syfte har styrelsen framlagt förslag om uppförande av en flygelbyggnad å postgirohusets gård. Genom tillbyggnaden, som skulle uppföras i fem våningar, skulle erhållas nya lokaler om en sammanlagd golvyta av cirka 1,100 kvadratmeter.

Ehuru en viss avlastning i bankavdelningens arbete är att förvänta, då en del av de av nu rådande krisförhållanden föranledda uppgifterna upphör, torde man emellertid hava anledning räkna med att avdelningens verksamhet i övrigt kommer att ytterligare öka och att till följd därav behov av nya lokaler uppkommer. Jag finner därför i likhet med generalpoststyrelsen erforderligt, att åtgärder nu vidtagas i syfte att tillgodose detta behov.

Det av generalpoststyrelsen framlagda förslaget synes med hänsyn till det förhållandevis ringa utrymmestillskott, som därmed skulle vinnas, knappast vara ägnat att sett på längre sikt erbjuda en fullt tillfredsställande lösning av lokalfrågan. Härtill kommer, att förslaget kan antagas försvåra ett rationellt utbyggande framdeles av postgirokontorets lokaler. Byggnadsstyrelsen har också, utan att dock avstyrka förslaget, ställt sig tveksam till detsamma. Enligt vad generalpoststyrelsen upplyst föreligger emellertid icke för närvarande möjlighet att förvärva någon intilliggande tomt, varå en nybyggnad med tillräckliga utrymmen för längre tid skulle kunna uppföras. Ej heller bör utan starka skäl en förflyttning från postgirohuset ske av någon av de särskilda avdelningarna, enär dessa äro intimt beroende av varandra för arbetets rationella bedrivande. Under för handen varande förhållanden vill jag därför icke motsätta mig, att styrelsens förslag för tillgodoseende av bankavdelningens aktuella lokalbehov kommer till utförande.

Mot de för byggnadsföretaget upprättade ritningarna har jag intet att erinra. Jag förutsätter emellertid, att den ändring i stadsplanen för kvarteret Blåmannen, som erfordras för byggnadsföretagets genomförande, skall kunna komma till stånd. Kostnaderna för företaget torde med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört böra beräknas till 325,000 kronor.

Förevarande förslag avser att skaffa ytterligare lokalutrymmen för postgirokontoret och postsparbanken. I likhet med departementschefen har utskottet ansett generalpoststyrelsens i detta avseende framlagda förslag böra tillmötesgå. Visserligen kan detsamma ur stadsplanesynpunkt möta vissa invändningar, men då postsparbankens och postgirokontorets arbetsdetaljer äro så intimt beroende av varandra, att förhyring av lokaler av styrelsen ansetts utesluten, torde den ifrågasatta lösningen, enligt vad utskottet också vid besök på platsen övertygat sig om, kunna godtagas.

Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för *Tillbyggnad till postgirohuset i Stockholm* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

4:o) **Posthusbyggnad i Karlskrona.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 11—13) föreslagit riksdagen att till Posthusbyggnad i Karlskrona för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 530,000 kronor.

Med åberopande av ett av *generalpoststyrelsen* gjort förslag, varöver 1940 års *civila byggnadsutredning* yttrat sig, har departementschefen anfört följande.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen anfört om det trängande behovet av ökade lokaler för postkontoret i Karlskrona torde åtgärder nu böra vidtagas för att lösa denna lokalfråga. Då generalpoststyrelsens förslag om uppförande av en posthusbyggnad å den sistlidna år för sådant ändamål förvär-

Utskottet.

vade tomtmarken på ett tillfredsställande sätt synes tillgodose det föreliggande lokalbehovet, vill jag biträda styrelsens förslag.

1940 års civila byggnadsutredning har framställt vissa till besparingar syftande erinringar mot förslaget, över vilka generalpoststyrelsen ännu icke hunnit yttra sig. Slutlig ställning torde därför icke nu böra tagas till frågan om byggnadens närmare utformning.

Då de ifrågasatta ändringarna kunna antagas komma att medföra en viss minskning i de av generalpoststyrelsen till 530,000 kronor beräknade byggnadskostnaderna, kan alltså detta belopp betraktas som den övre gränsen för dessa kostnader. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen anvisar det av styrelsen begärda beloppet, sedermera med beaktande av föreliggande besparingsmöjligheter meddela beslut om anslagets disponerande.

Utskottet.

För inköp av tomtmark till ifrågavarande posthusbyggnad vid stora torget i Karlskrona anvisades av 1941 års riksdag 167,000 kronor. Enligt vad som då upplystes råder svår lokalbrist inom postkontoret, och någon ytterligare påbyggnad av riksbankshuset, där postkontoret sedan gammalt är inrymt, kan ej lämpligen ifrågakomma.

Såsom av den av departementschefen lämnade redogörelsen framgår, äro planerna för byggnadsföretaget ännu ej definitivt fastställda, i det att 1940 års civila byggnadsutredning föreslagit vissa förändringar, varöver generalpoststyrelsen för närvarande har att yttra sig. Bland de av byggnadsutredningen ifrågasatta besparingarna ingår, att till sockel skall användas natursten allenast utefter en fasad, men i övrigt betong. Med hänsyn till rådande knapphet på cement och då byggnadsföretaget utföres nära ett stendistrikt, synes det utskottet förtjänt att ytterligare övervägas, huruvida kostnadsskillnaden mellan granit- och betongsockel är av en sådan storleksordning, att ett utbyte av det ursprungligen tänkta byggnadsmaterialet är påkallat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Posthusbyggnad i Karlskrona* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 530,000 kronor.

5:o) Posthusbyggnad i Borås. Posthusbyggnad i Östersund. Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag (punkterna 5 och 6, sid. 13 och 14) kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

6:o) Inköp för postverkets räkning av tomt i Umeå. Under erinran att förevarande förslag (punkt 7, sid. 14—16) allenast avser anskaffande av ytterligare erforderligt gårdsutrymme för posthusfastigheten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för postverkets räkning av tomt i Umeå* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 23,600 kronor.

7:o) **Inköp för postverkets räkning av tomt i Skellefteå.** Under erinran att förevarande förslag (punkt 8, sid. 16) allenast avser beredande av medel till likviderande av tomtmark, som inköpts enligt bemyndigande av 1941 års riksdag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för postverkets räkning av tomt i Skellefteå* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Telegrafverket.

8:o) **Telefonstationsbyggnad i Lidingö.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, sid. 17 och 18) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Lidingö för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 192,000 kronor.

I skrivelse den 11 november 1941 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anslag för telefonstationsbyggnad i Lidingö med 192,000 kronor, varvid anförts bland annat följande.

I avsikt att i full utsträckning kunna utnyttja automatiseringens fördelar såväl ekonomiskt som ur trafiksynpunkt hade styrelsen planerat ett successivt utbyggande av automatnätet icke endast till Stockholms förorter utan även till andra orter inom Stockholms telefonområde ävensom till angränsande automatiska stationer, exempelvis Södertälje. För att kunna genomföra detta projekt krävdes emellertid, anför styrelsen, en revidering och komplettering av redan befintliga stationer. Enligt den utredning, som i detta hänseende verkställets och som slutförts under år 1941, hade det beträffande telefonstationen i Lidingö villastad visat sig lämpligast och mest ekonomiskt att, i stället för att nu företaga en för den fortsatta automatiseringen nödvändig förändring och komplettering av den nuvarande stationsutrustningen för att därefter inom några år på grund av abonnentökning bli nödsakad ersätta den med en helt ny station, redan nu verkställa denna nybyggnad med materiel, lämpad för den utvidgade automatiseringen. Vissa delar av materielen på den nuvarande stationen, som icke berördes av förändringarna, kunde emellertid sedan de lediggjorts användas på nytt vid utökningar av stationerna inom stockholmsområdet.

Ifrågavarande nybyggnad har ansetts motiverad av nuvarande utrymmebrist men också av den planerade utsträckningen av automattelefonnätet till vissa ytterligare orter kring Stockholm. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Lidingö* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 192,000 kronor.

9:o) **Telefonstationsbyggnad i Saltsjöbaden.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, sid. 19 och 20) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Saltsjöbaden för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor.

Utskottet.

Ifrågavarande nybyggnad är avsedd att inrymma den nya automatiska telefonstation, som enligt uppgjord plan bör stå färdig att tagas i bruk 1943.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Saltsjöbaden* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor.

10:o) **Telefonstationsbyggnad i Roslags Näsby.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, sid. 20 och 21) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Roslags Näsby för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

Med åberopande av ett av *telegrafstyrelsen* framlagt förslag har *departementschefen* anfört följande.

I likhet med vad som skett på andra platser, där automatisering genomförts, bör den automatiska telefonstationen i Roslags Näsby förläggas i en telegrafverket tillhörig byggnad. För en sådan byggnad har telegrafstyrelsen med Kungl. Maj:ts medgivande förvärvat lämplig tomtmark.

För att den nya byggnaden skall kunna färdigställas i god tid innan den nuvarande telefonstationen beräknas bli fullbelagd, måste arbetena påbörjas nästa budgetår.

Då vad styrelsen föreslagit samt de för byggnadsföretaget uppgjorda ritningarna och den verkställda kostnadsberäkningen icke givit mig anledning till erinran, vill jag tillstyrka telegrafstyrelsens framställning.

Utskottet.

Jämväl nu förevarande av den fortgående automatiseringen av telefonnätet kring Stockholm motiverade förslag har utskottet ansett sig böra tillstyrka. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Roslags Näsby* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 110,000 kronor.

11:o) **Telefonstationsbyggnad i Kristianstad.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 21—23) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Kristianstad för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 635,000 kronor.

I skrivelse den 11 november 1941 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att för ifrågavarande nybyggnad, för vilken tomt redan inköpts, måtte anvisas 635,000 kronor, till vilket belopp kostnaderna preliminärt beräknats.

Byggnadsstyrelsen, som granskat byggnadsritningarna, har i skrivelse till telegrafstyrelsen den 9 december 1941 meddelat, att länsarkitekten, sedan byggnadsstyrelsen framställt vissa erinringar mot dennes förslag, låtit i vissa delar omarbета detsamma. Det nya förslaget, mot vilket byggnadsstyrelsen icke haft något att invända, har styrelsen kostnadsberäknat till 635,000 kronor. Sedermera har styrelsen i skrivelse till telegrafstyrelsen den 16 december 1941 anmält, att länsarkitekten till byggnadsstyrelsen överlämnat ett å

sju den 12 december 1941 dagtecknade ritningar åskådliggjort nytt förslag, innehållande i vissa detaljer en ytterligare överarbetning av det ursprungliga förslaget. Mot detta förslag har byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra.

1940 års civila byggnadsutredning, som anbefallts avgiva utlåtande i ärendet, har ännu icke inkommit med sitt utlåtande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Telefonstationen i Kristianstad är sedan år 1911 inrymd i en telegrafverket tillhörig fastighet. Lokalutrymmena äro inom kort i sin helhet utnyttjade, och stationsmaterielen är föråldrad och i behov av förnyelse. Någon sådan komplettering eller utbyggnad av den nuvarande utrustningen, att stationen under någon längre tid kan bibehållas, lär ej vara möjlig. Med hänsyn härtill vill jag biträda telegrafstyrelsens förslag, att en ny telefonstationsbyggnad uppföres på den för sådant ändamål år 1940 förvärfvade tomten.

Ritningarna till den planerade stationsbyggnaden, vilka uppgjorts av länsarkitekten i Kristianstads län, hava sedan byggnadsstyrelsen framställt vissa erinringar mot desamma omarbetats av länsarkitekten. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för byggnadens utförande enligt det omarbetade förslaget till 635,000 kronor. Innan yttrande i ärendet föreligger från civila byggnadsutredningen torde ställning icke böra tagas till frågan om byggnadens slutliga utformning. Det av telegrafstyrelsen äskade beloppet torde emellertid böra anvisas för nästa budgetår. Därvid förutsätter jag, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen anvisar nämnda belopp, meddela beslut i fråga om det belopp, som må av anslaget tagas i anspråk för byggnadsföretaget.

Av utredningen framgår att den nuvarande telefonstationen i Kristianstad är i hög grad föråldrad och försliten och att ett starkt behov föreligger av stationens snara nybyggnad. Med hänsyn härtill har utskottet ej velat motsätta sig, att det begärda anslagsbeloppet nu beviljas. De preliminärt uppskattade byggnadskostnaderna förefalla dock höga. Å Kungl. Maj:t torde emellertid böra ankomma att ytterligare undersöka i vad mån några besparingar äro möjliga. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Kristianstad* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 635,000 kronor.

12:o) **Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 23 och 24) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

13:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 24—30) föreslagit riksdagen att till Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 25.000.000 kronor.

Anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har — på sätt framgår av statsverkspropositionen — för budgetåren 1934/35—1941/42 anvisats med följande belopp:

Budgetår.	Kronor.
1934/35	12,350,000
1935/36	15,000,000
1936/37	15,600,000
1937/38	30,100,000
1938/39	39,200,000
1939/40	32,200,000
1940/41	15,000,000
1941/42	22,000,000.

Dessutom ha å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisats 4,395,000 kronor, avsedda för en av militära skäl förestavad komplettering av det permanenta trådtelegrafnätet samt för visst rikskabelarbete. Det må här vidare erinras, att den förhållandevis låga medelsanvisningen för budgetåret 1940/41 berodde därpå, att genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t ett belopp av 10,000,000 kronor av anslaget för budgetåret 1939/40 icke fick disponeras under budgetåret utan förutsattes skola få tagas i anspråk först under budgetåret 1940/41.

I sin skrivelse den 11 november har *telegrafstyrelsen* hemställt, att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende måtte anvisas *dels* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor *och dels* för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 28,000,000 kronor.

Statens industrikommission, som anbefallts avgiva utlåtande över telegrafstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 i vad desamma i väsentlig mån kunde äga betydelse för landets råvaruförsörjning, har i utlåtande den 12 december 1941 sammanfattningsvis anført, att nu rådande knapphet på material icke torde böra hindra anläggningen av den av telegrafstyrelsen planerade rikskabeln Skellefteå—Luleå, medan däremot med den likaledes eventuellt om militära skäl så påfordrade av styrelsen tänkta kabelanläggningen Örebro—Mjölby tillsvidare syntes böra anstå. I vilken utsträckning övriga arbeten kunde komma till utförande måste bliva beroende på försörjningslägets utveckling och på storleken och angelägenhetsgraden av övriga anspråk på vissa metaller. I den mån styrelsen ansåge dessa arbeten böra komma till utförande, syntes fortlöpande yttranden rörande materialförsörjningen böra inhämtas från industrikommissionen.

Under erinran om den under år 1941 inträffade, ej tidigare förutsedda abonnentökningen har *departementschefen* anført bland annat följande.

Denna icke förutsedda abonnentökning har för telegrafverket medfört ett ökat kapitalutlägg av omkring 8,000,000 kronor. Detta belopp har till hälften kunnat täckas av en odisponerad behållning å förevarande anslag, som förelåg vid ingången av år 1941. I övrigt har för utgiften måst anlitas medel,

som avsetts för andra ändamål. Då på sätt telegrafstyrelsen föreslagit den ökade utgiften i vad avser ett belopp av 4,000,000 kronor bör täckas genom anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår, gör jag senare i dag hemställan härom.

Telegrafstyrelsen har beräknat abonnentökningen under år 1942 till 60,000. De skäl, som jag nästlidet år anförde till stöd för uppfattningen, att abonnentökningen skulle komma att minska, synas på grund av den allmänna utvecklingen under tiden därefter hava vunnit i styrka. Härtill kommer, att den fortsatta utvecklingen i vad avser telefonabonnenternas antal kan antagas röna inflytande av Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1941 angående särskild inträdesavgift för fortlöpande abonnemang å huvudapparat och särskild samtalsavgift för rikssamtal. Jag anser på grund av här anförda förhållanden, att man vid anslagsberäkningen har anledning räkna med en något mindre ökning än den telegrafstyrelsen förutsatt.

Det sammanlagda anslagsbehovet för nästa budgetår till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende beräknar styrelsen till 28,000,000 kronor. Med hänsyn till bristen på metaller har styrelsen vid beräkningen av anslagsbehovet utgått från att arbetet med den eljest planerade rikskabelanläggningen å sträckan Örebro—Mjölby, som beräknats draga en kostnad av 4,650,000 kronor, varav 2,050,000 kronor skulle anvisas såsom kapitalinvesteringsmedel, tills vidare skall uppskjutas. Av samma skäl har styrelsen ansett sig böra avsevärt inskränka de övriga anläggningarnas omfattning, trots att detta komme att leda till en betydande minskning av de befintliga reserverna i de olika näten.

Styrelsens anslagsberäkning har icke givit mig anledning till annan erinran, än att med hänsyn till vad jag anført rörande abonnentökningen under år 1942 det äskade anslagsbeloppet torde kunna nedsättas till 25,000,000 kronor. Huruvida det sålunda tillstyrkta arbetsprogrammet kan i sin helhet komma till utförande torde emellertid i sista hand bliva beroende på försörjningslägets utveckling i vad avser vissa metaller, varå brist för närvarande råder. Jag förutsätter, att telegrafstyrelsen, i enlighet med vad industrikommissionen anført, inhämtar fortlöpande yttranden från kommissionen rörande materialförsörjningen, innan arbeten av här ifrågavarande slag påbörjas av telegrafstyrelsen.

Bestämmande för medelsbehovet under förevarande anslag är framförallt tillströmningen av nya telefonabbonenter. Ökningen av antalet nytecknade telefonabbonemang har under den senaste sexårsperioden, d. v. s. de sista tre förkrigsåren 1936—1938 och de tre krigsåren 1939—1941 varit högst avsevärd. Från ingången av år 1936 har antalet telefonapparater ökat från 628,000 till cirka 965,000 vid senaste årsskiftet. Ökningen ensamt under år 1941 utgör cirka 75,000, vilken siffra icke tidigare uppnåtts. För år 1942 har telegrafstyrelsen räknat med 60,000 nya abonnemang. Departementschefen har emellertid vid sin anslagsberäkning utgått ifrån en något mindre ökning.

Såsom utskottet vid behandlingen föregående år av motsvarande anslag framhöll, måste främst nödvändigheten av att minska förbrukningen av metaller och annan materiel föranleda försiktighet vid planläggningen av nyanläggningar vid telegrafverket. Det kan vara av intresse att erinra, att varje telefonapparat i det svenska telefonnätet redan före kriget representerade en anläggningskostnad av över 500 kronor. Detta belopp kunde emel-

Utskottet.

lertid på grund av anslutningsförhållandena flerfaldigt ökas. Med nuvarande priser äro motsvarande kostnader avsevärt högre.

En nytillkommen viktig faktor vid bedömandet av abonnenttillströmningen är den höjning av inträdesavgifterna från 20 till 50 kronor, som från och med årsskiftet vidtagits. Denna höjning, som främst tillkommit för att öka inkomsterna från telegrafverket, bör i sin mån också kunna verka tillbaka-hållande på nytillströmningen av abonnenter. En samtidigt införd mindre ökning i avgifterna för rikssamtal bör också kunna verka återhållande på samtalsfrekvensen samt därmed på behoven av nya linjeanläggningar och växel-förstärkningar.

Från nu angivna utgångspunkter har utskottet ansett viss begränsning påkallad i de av telegrafstyrelsen framställda anslagskraven. Utskottet har därvid funnit sig kunna godtaga departementschefens beräkning, vilken innebär att det av styrelsen begärda beloppet 28,000,000 kronor nedsättes till 25,000,000 kronor.

Utskottet tillstyrker likaledes Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag på 4,000,000 kronor å tilläggsstat II för innevarande budgetår, vilket anslag är betingat av den oförutsett starka abonnenttillströmningen under år 1941. Här-om gör emellertid utskottet hemställan i sitt utlåtande nr 17, punkt 3.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 25,000,000 kronor.

14:o) **Radioanläggningar för luftfarten.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 15, sid. 30 och 31) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Statens järnvägar.

15:o) **Bangårdsarbeten i Ånge m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, sid. 34) föreslagit riksdagen att till Bangårdsarbeten i Ånge m. m. för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,400,000 kronor.

I proposition den 3 januari 1941, nr 2, anmälde ett av järnvägsstyrelsen framlagt förslag till ombyggnad och utvidgning av bangården i Ånge. Kostnaderna för förslaget genomförande beräknades approximativt till 3,000,000 kronor. För ändamålet ha hittills anvisats dels 1,050,000 kronor å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, dels 350,000 kronor å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42.

Järnvägsstyrelsen har ansett det angeläget att återstående, i den framlagda planen ingående arbeten med det snaraste utfördes samt beräknat kostnaderna härför till 1,600,000 kronor, varav 200,000 kronor till arbeten, för vilka

kostnaderna borde bestridas av förnyelsefondsmedel. Styrelsen har hemställt, att 1,400,000 kronor måtte för budgetåret 1942/43 anvisas till ifrågavarande ändamål.

Departementschefen har biträtt järnvägsstyrelsens förslag.

- Utskottet får, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Bangårdsarbeten i Ånge m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,400,000 kronor.

16:o) **Fortsatt anläggning av dubbelspår.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 35—38) föreslagit riksdagen att till Fortsatt anläggning av dubbelspår för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

För budgetåret 1941/42 är ett belopp av 10,000,000 kronor disponibelt för ifrågavarande ändamål. Härav ha 4,500,000 kronor anvisats å riksstaten för budgetåret 1941/42, medan återstoden, 5,500,000 kronor, anvisats såsom B-anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 samt sedermera, efter vederbörlig prövning rörande läget å arbetsmarknaden, ställts till järnvägsstyrelsens förfogande. B-anslaget förutsattes skola disponeras endast för terrasseringsarbeten.

För budgetåret 1942/43 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om ett anslag å 10,000,000 kronor, att till ungefär lika delar användas till terrasserings- respektive spår- och bangårdsarbeten m. m. Till stöd för sin framställning har styrelsen åberopat, att behovet av dubbelspår å huvudlinjerna år från år gjort sig alltmer gällande, att varje sträcka, som gjordes dubbelspårig, medförde ökade möjligheter att smidigt avveckla trafiken samt att jämväl den omständigheten att någon avsevärd förbättring i läget å arbetsmarknaden icke torde vara att förutse talade för att järnvägsstyrelsen nästa budgetår finge disponera medel för ifrågavarande ändamål i samma omfattning som under innevarande budgetår. *Järnvägsfullmäktigen Falkman* har föreslagit anslaget begränsning till 2,500,000 kronor eller samma belopp, som anvisades för budgetåret 1939/40.

Departementschefen har förklarat sig icke hava något att erinra mot den av järnvägsstyrelsen föreslagna medelsanvisningen under förutsättning att större delen av anslaget, åtminstone 7,000,000 kronor, avsåges för terrasseringsarbeten och dispositionen av detta belopp gjordes beroende av i vad mån läget å arbetsmarknaden komme att motivera arbetenas igångsättande.

Med biträdande av vad departementschefen anförut angående storleken av det belopp, som bör avses för terrasseringsarbeten, och villkoren för dispositionen av detta belopp får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Fortsatt anläggning av dubbelspår* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

17:o) **Rälsutbyten m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 18, sid. 38—40) föreslagit riksdagen att till Rälsutbyten m. m. för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 3,700,000 kronor.

För tillgodoseende av de successivt ökade kraven på statens järnvägar i fråga om driftsäkerhet, tåghastighet, möjlighet att använda tyngre rullande materiel ävensom fordonens jämna gång har, då på grund av förslitning behov av ersättning samtidigt förelegat, lättare spårmateriel i betydande omfattning utbytt mot tyngre.

För budgetåret 1941/42 ha till förevarande ändamål anvisats 4,400,000 kronor å riksstaten samt år 1941 2,600,000 kronor av förnyelsefondsmedel. Fördelningen mellan riksstats- och förnyelsefondsanslag är i viss mån påverkad därav, att förnyelsefonden under åren fram till år 1932 belastats även med den merkostnad, som vid verkställda rälsutbyten uppkommit genom användning av tyngre spårmaterial, som ökade banans kapacitet, och att nämnda till något över 7 miljoner kronor beräknade merkostnad under en femårsperiod, räknat från budgetåret 1937/38 respektive år 1937, ansetts böra omföras från förnyelsefondsmedel till riksstatsmedel. Den angivna medelsanvisningen är på grund härav i vad gäller förnyelsefondsmedel 1.4 miljoner kronor lägre och i fråga om anslaget å riksstaten lika mycket högre än den eljest skulle ha varit. Bortsett från denna reglering av vissa förnyelsefonden under tidigare år för mycket påförda utgifter skulle sålunda av den för det nu löpande budgetåret respektive kalenderåret beräknade totala kostnaden för rälsutbyten m. m., 7,000,000 kronor, ett belopp av 3,000,000 kronor ha bestritts med anslag å riksstaten och 4,000,000 kronor med förnyelsefondsmedel.

Järnvägsstyrelsen har framhållit, att den starka trafikökningen, statens järnvägars ökade omfattning till följd av förstatligandet av vissa enskilda järnvägar samt ökningen i material- och arbetspriser, allt faktorer som inverkat på medelsanvisningen för löpande regleringsperiod, nu gjorde sig gällande i än högre grad än för ett år sedan. Det vore sålunda på grund av trafikökningen ofrånkomligt att under år 1942 inlägga nya rälér i starkt trafikerade huvudspår till en längd av sammanlagt cirka 200 km mot normalt endast omkring 140 km. Härtill komme rälsutbyten å mindre starkt trafikerade linjer, där de vid huvudlinjerna upptagna rälerna efter justering åter kunde komma till användning. Det sålunda utvidgade arbetsprogrammet för år 1942 jämte de höga materialkostnaderna medförde ett till 12,000,000 kronor stegrat medelsbehov, innebärande en ökning i förhållande till närmast föregående år med 5,000,000 kronor. Enär detta anslagsbehov till stor del vore betingat av den på grund av trafikens intensifiering ökade rälsförslitningen borde enligt styrelsens mening en större del av kostnaden än normalt bestridas av förnyelsefondsmedel, förslagsvis 7,300,000 kronor. Återstoden, 4,700,000 kronor, borde anvisas å riksstaten.

Departementschefen har icke velat motsätta sig en ökning av medelsanvisningen till rälsutbyten men har bland annat med hänsyn till önskvärd-

heten att i rådande läge minska åtgången av järn ansett den sammanlagda medelsanvisningen utan allt för allvarliga olägenheter kunna begränsas till 10,000,000 kronor, varav 3,700,000 kronor borde anvisas å riksstaten och återstoden utgå av förnyelsefondsmedel.

Rådande knapphet på järn och de höga rälsprisen göra det önskvärt att för närvarande kunna begränsa ifrågavarande inköp av ny räls. Med hänsyn härtill finner utskottet fog föreligga för den av departementschefen föreslagna nedsättningen av ifrågavarande anslag. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Rälsutbyten m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 3,700,000 kronor.

18:o) **Diverse åtgärder för spårförstärkning.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 40 och 41) föreslagit riksdagen att till Diverse åtgärder för spårförstärkning för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Till ifrågavarande ändamål ha hittills, i enlighet med en för 1939 års lagtima riksdag framlagd plan, anvisats 6,500,000 kronor, varav å statens järnvägars driftkostnadsstater för år 1938 1,200,000 kronor och för vart och ett av åren 1939—1941 1,100,000 kronor samt å riksstaten för vardera av budgetåren 1939/40 och 1940/41 500,000 kronor ävensom för budgetåret 1941/42 1,000,000 kronor.

Ett programenligt fortsättande av ifrågavarande arbeten har av *järnvägsstyrelsen* beräknats för nästa regleringsperiod kräva en medelsanvisning av 2,300,000 kronor, varvid i enlighet med förut tillämpade principer 1,300,000 kronor borde bestridas av driftmedel.

Departementschefen har framhållit att den förhållandevis stora medelsanvisningen å riksstaten för budgetåret 1941/42 betingats bland annat av arbetslöshetsskäl. Då förhållandena å arbetsmarknaden för närvarande knappast kunde utgöra tillräckliga skäl för oförändrat anslag samt det statsfinansiella läget krävde den största återhållsamhet i fråga om statsutgifterna, ansåge sig departementschefen icke böra förorda större medelsanvisning å riksstaten för nästa budgetår än 500,000 kronor.

Utskottet, som biträder vad departementschefen sålunda anfört, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Diverse åtgärder för spårförstärkning* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

19:o) **Växel- och signalsäkerhetsanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 20, sid. 41 och 42) föreslagit riksdagen att till Växel- och signalsäkerhetsanläggningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

På grund av tillgängliga reservationer från tidigare budgetår ha under budgetåren 1940/41—1941/42 inga anslag äskats till ifrågavarande anläggningar. Under förmälan att dessa reservationer beräknades vara konsumerade vid utgången av budgetåret 1941/42 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av medel till förevarande ändamål. Till stöd för sin framställning har styrelsen åberopat att anläggningarna erfordrades för åstadkommande av största möjliga trafiksäkerhet och bättre tågförbindelser. Därtill komme lättnader i trafikarbetet, som medförde besparingar i löpande utgifter. Med hänsyn härtill ävensom till numera vunnen teknisk erfarenhet vore det motiverat att bedriva dessa arbeten i snabbare takt än hittills, så mycket mer som kravet på snabb tågexpediering ökats i samband med de senaste årens trafikstegring. För genomförande av ett inom styrelsen uppgjort arbetsprogram för ifrågavarande anläggningar erfordrades enligt järnvägsstyrelsens mening ett anslag å riksstaten för budgetåret 1942/43 av 2,000,000 kronor jämte lika stort belopp av förnyelsefondsmedel.

Departementschefen har framhållit att anläggningarna verksamt bidra till en ur ekonomisk och trafiksäkerhetssynpunkt önskvärd förbättring av driftförhållandena vid statens järnvägar samt att de därjämte möjliggöra snabbare och tätare tågförbindelser. Med hänsyn till anförda omständigheter vill departementschefen, oaktat det äskade beloppet, 4,000,000 kronor, kunde synas högt, icke motsätta sig den föreslagna medelsanvisningen, fördelad med lika belopp å riksstatsanslag respektive förnyelsefondsmedel.

Utskottet.

Under erinran om den betydelse växel- och signalsäkerhetsanläggningar i all synnerhet vid rådande högtrafik ha för trafiksäkerheten får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Växel- och signalsäkerhetsanläggningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

20:o) **Telefonanläggningar och kabelarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, sid. 42—44) föreslagit riksdagen att till Telefonanläggningar och kabelarbeten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

För fortsatt utbyggnad och modernisering av statens järnvägars telefontät har riksdagen under en följd av år anvisat medel, för budgetåren 1939/40—1941/42 uppgående till respektive 300,000 kronor, 220,000 kronor och 700,000 kronor. Under rubriken Telefonanläggningar m. m. har därjämte å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag avsett att i enlighet med en till 1,200,000 kronor kostnadsberäknad plan möjliggöra att utförandet av särskilda skyddsrum för vissa telefonväxlar och förstärkaranläggningar påbörjas.

Järnvägsstyrelsen har hemställt om anvisande å riksstaten för nästa budgetår av dels 900,000 kronor till fullföljande av ovannämnda plan till skydds-

rum, dels 400,000 kronor till högtalaranläggningar å järnvägsstationer, dels 300,000 kronor till modernisering och komplettering av telefonnätet å de under innevarande budgetår förstatligade enskilda järnvägarna, dels 600,000 kronor till fortsatt utbyggnad i övrigt av statens järnvägars telefonnät eller tillhoppa 2,200,000 kronor.

Departementschefen har icke haft någon erinran mot anvisande av 900,000 kronor till skyddsrum. Beträffande järnvägsstyrelsens äskanden i övrigt har departementschefen såväl på grund av statsfinansiella skäl som med hänsyn till råvaruförsörjningen föreslagit en begränsning till 600,000 kronor, vilket alltså innebär, att anslaget sammanlagt bestämmes till 1,500,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär att det av järnvägsstyrelsen begärda beloppet 2,200,000 kronor nedsättes till 1,500,000* kronor, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Telefonanläggningar och kabelarbeten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

21:o) **Om- och tillbyggnad av huvudförrådet i Östersund.** Kungl. Maj:t har (punkt 22, sid. 44 och 45) föreslagit riksdagen att till Om- och tillbyggnad av huvudförrådet i Östersund för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har framhållit att ifrågavarande huvudförråd med hänsyn främst till föreliggande eldfara men även till bristande utrymme och olämpligt läge av vissa i förrådet ingående arbetslokaler vore i behov av en genomgripande om- och tillbyggnad. Kostnaden härför har av styrelsen beräknats till 350,000 kronor, varav 150,000 kronor borde bestridas av förnyelsefondsmedel, medan återstoden krävde medelsanvisning å riksstaten.

Mot järnvägsstyrelsens kostnadsförslag för ifrågavarande byggnadsföretag har *departementschefen* icke gjort någon erinran liksom icke heller mot den föreslagna uppdelningen av medelsanvisningen på riksstatsanslag respektive förnyelsefondsmedel.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Om- och tillbyggnad av huvudförrådet i Östersund* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

22:o) **Elektriska belysningsanläggningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 45 och 46), som avser beviljande av medel för utförande av elektriska belysningsanläggningar såväl å bangårdar och i allmänna tjänstelokaler som i personalbostäder, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Elektriska belysningsanläggningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

23:o) **Anläggningar för elektrisk tågdrift.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 46 och 47) föreslagit riksdagen att till Anläggningar för elektrisk tågdrift för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 835,000 kronor.

Under denna rubrik ha å respektive riksstater för budgetåren 1939/40—1941/42 anvisats 1,100,000 kronor, 200,000 kronor och 980,000 kronor. Därutöver ha å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats 850,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om anvisande av 200,000 kronor till särskilda matarledningar mellan omformarstationen i Häggvik samt Hagalunds lokstation och rangerbangård, 50,000 kronor till påbörjande (totalkostnad cirka 100,000 kronor) av förstärkning och ombyggnad av starkströmsnät å Göteborgs bangårdar, 150,000 kronor för anskaffning och uppsättning av anordningar för parallellledningar av flera omformarstationer samt slutligen 435,000 kronor för diverse kompletteringsarbeten, eller tillhoppa 835,000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt anvisande av det av järnvägsstyrelsen begärda beloppet.

Utskottet. Ifrågavarande anslag är avsett för vissa tekniska förbättringar, som medföra driftbesparingar och öka trafiksäkerheten. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anläggningar för elektrisk tågdrift* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 835,000 kronor.

24:o) **Elektrifiering av banorna Hälsingborg—Hässleholm, Hälsingborg Eslöv, Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, sid. 47—49) föreslagit riksdagen att till Elektrifiering av banorna Hälsingborg—Hässleholm, Hälsingborg—Eslöv, Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 14,000,000 kronor.

Till påbörjande av elektrifiering av ovannämnda banor anvisade 1941 års riksdag ett anslag å riksstaten för budgetåret 1941/42 av 15,000,000 kronor. Därvid förutsattes, att de återstående kostnaderna för ifrågavarande arbeten, 19,000,000 kronor, skulle falla å budgetåret 1942/43.

Departementschefen har ansett elektrifieringsarbetena kunna ske i något långsammare takt än man tidigare avsett och har för den skull funnit medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 14,000,000 kronor. I detta avseende anföres bland annat följande.

Vid överläggningar med järnvägsstyrelsen har styrelsen meddelat, att en långsammare arbetstakt icke synes böra ifrågakomma i vad avser linjerna Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo, bland annat beroende på att en av-

sevärd del av arbetena för dessa linjers elektrifiering redan utförts. Vad Skånelinjerna angår har styrelsen ansett, att en framflyttning av tidpunkten för linjernas färdigställande med omkring ett halvt år eller till senare hälften av år 1943 är möjlig, utan att därför elektrifieringsorganisationen i nämnvärd grad behöver beskäras. Styrelsen har härvid tagit hänsyn till de elektrifieringsarbeten, som uppstå i samband med de pågående dubbelspårsbyggnaderna.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen anfört anser jag mig icke böra förorda någon ytterligare förlängning av arbetstiden.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär hänsynstagande jämväl till behovet av lämpliga arbetsobjekt för den med elektrifieringsarbetena sysselsatta personalen i dess egenskap av en viktig beredskapsorganisation för ledningsreparationer, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Elektrifiering av banorna Hälsingborg—Hässleholm, Hälsingborg—Eslöv, Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 14,000,000 kronor.

25:o) **Försvarsberedskap vid statens järnvägar.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, sid. 49—52) föreslagit riksdagen att till Försvarsberedskap vid statens järnvägar för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

Till försvarsberedskap vid statens järnvägar — avseende bland annat att säkerställa möjligheterna att snabbt sätta skadade anläggningar i funktionsdugligt skick — ha för budgetåren 1938/39—1941/42 anvisats sammanlagt 12,650,000 kronor. Ytterligare 900,000 kronor äskas nu för budgetåret 1942/43 till ifrågavarande ändamål.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Försvarsberedskap vid statens järnvägar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 900,000 kronor.

26:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 52) föreslagit riksdagen att såsom Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Anslag till ifrågavarande ändamål har utgått under en följd av år. Anslaget har tillkommit för att erforderliga medel skola finnas tillgängliga för utförande av den mängd av mindre arbeten och anordningar av skilda slag, som för trafikens rationella avveckling alltid påfordras vid ett så stort företag som statens järnvägar eller som där med teknikens utveckling ur driftekonomisk synpunkt äro motiverade och önskvärda.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, hemställer,

att riksdagen må såsom *Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

27:o) **Elektriska lokomotiv.** Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag (punkt 28, sid. 53—56) kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

28:o) **Rälsbussar.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 56 och 57) föreslagit riksdagen att till Rälsbussar för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Till rälsbussar ha å kapitalbudgeten tidigare anvisats tillhopa 2,100,000 kronor. I övrigt hava kostnaderna för anskaffning av rälsbussar utgått av förnyelsefondsmedel.

För nästa budgetår ha å riksstaten äskats medel till anskaffande av 15—20 boggirälsbussar för gengasdrift jämte ett 10-tal släpvagnar.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Rälsbussar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

29:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, sid. 57—60) föreslagit riksdagen att till Person- och resgodsvagnar för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har beräknat att medelsbehovet för budgetåret 1942/43 till ifrågavarande ändamål utgör 12,000,000 kronor, avseende anskaffning av ett 100-tal vagnar. Därvid borde 5,500,000 kronor utgå av förnyelsefondsmedel och återstoden, 6,500,000 kronor, anvisas å riksstaten.

Departementschefen finner en begränsning av anskaffningsprogrammet påkallad och anser för den skull medelsanvisningen å riksstaten böra bestämmas till 2,000,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

30:o) **Godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, sid 60) föreslagit riksdagen att till Godsvagnar för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 5,600,000 kronor.

För nästa budgetår äskas till förevarande ändamål 5,600,000 kronor å riksstaten, utgörande slutposten i kostnaderna för fullföljandet av en anskaffningsplan omfattande cirka 1,450 godsvagnar med en totalkostnad av 19,100,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Godsvagnar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 5,600,000 kronor.

31:o) **Ny tågfarja.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, sid 60 och 61) föreslagit riksdagen att till Ny tågfarja för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Å riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisades, efter förslag i statsverkspropositionen, ett anslag av 4,000,000 kronor till byggande av ny tågfarja för leden Malmö—Köpenhamn. Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 209 till 1941 års riksdag anmält, att kostnaderna måste beräknas till lägst 5,200,000 kronor, bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att utan hinder av kostnadsökningen låta påbörja fartygsbyggandet. På grund av, bland annat, att bygget måste utföras enligt avtal om rörligt pris — innebärande att priset varierar i enlighet med förändringar i löner och materialpriser — ha några exakta kostnadsberäkningar icke kunnat företagas. Ett belopp om 1,500,000 kronor har begärts av järnvägsstyrelsen.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Ny tågfarja* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

32:o) **Utbyggnad av Harsprånget.** Departementschefen har inledningsvis (sid. 62—69) redogjort för en av Norrbottens läns landsting i skrivelse den 20 oktober 1941 begärd utredning beträffande frågan om en utbyggnad av Harsprånget i Lule älv m. m. jämte vattenfallsstyrelsens häröver den 10 december 1941 avgivna utlåtande. Departementschefen har därvid i huvudsak anslutit sig till de av vattenfallsstyrelsen anförda synpunkterna. Landstingets framställning har i samband med avlåtandet av statsverkspropositionen ansetts ej böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utan att för egen del i detta sammanhang göra något uttalande i frågan har utskottet velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

33:o) **Ny kraftstation i Trollhättan.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, sid. 69 och 70) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ny kraftstation i Trollhättan* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,400,000 kronor.

34:o) **Kraftstation vid Torpshammar.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 70 och 71) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Torpshammar för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 7,900,000 kronor.

Till nämnda vid 1937 års riksdag beslutade anläggning (belägen i närheten av Torpshammars järnvägsstation å linjen Ånge—Sundsvall) ha tidigare anvisats 14,800,000 kronor. Av totalkostnaden 25,000,000 kronor — varav 400,000 kronor utgöra en tilläggskostnad för bombskydd — ha nu ytterligare äskats 7,900,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kraftstation vid Torpshammar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 7,900,000 kronor.

35:o) **Kraftstation i Midskogsforsen.** Med tillstyrkande av förslaget (punkt 35, sid. 71 och 72) att till ifrågavarande, vid 1941 års riksdag beslutade anläggning, vilken beräknats kosta 32,500,000 kronor, varav 6,000,000 redan anvisats, nu beviljas ytterligare äskade 12,000,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kraftstation i Midskogsforsen* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 12,000,000 kronor.

36:o) **Kraftstation vid Leringsforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 36, sid. 72 och 73) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Leringsforsen för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,350,000 kronor.

I skrivelse den 3 december 1941 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anslag till byggande av en ny mindre kraftstation vid Leringsforsen i Gimån för en kostnad av 2,750,000 kronor, varav 2,350,000 kronor nu skulle anvisas. Men denna nya kraftstation avser vattenfallsstyrelsen att utnyttja den upp-dämning av sjöarna Leringen och Holmsjön, som företagits för att öka kraftutvinningen vid Torpshammars kraftverk.

Departementschefen har tillstyrkt förslaget under erinran att kostnaderna för utbyggnaden äro relativt ringa, och att en utbyggnad i samband med utbyggnaden av Torpshammar erbjuder uppenbara fördelar.

Även arbetstekniska skäl synas tala för att i samband med kraftverksarbetena vid Torpshammar också denna mindre kraftstation vid Leringsforsen utbygges. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *Kraftstation vid Leringsforsen* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 2,350,000 kronor.

37:o) **Reglering av Holmsjön och Leringen i Ljungans vattensystem.** Under erinran att jämväl ifrågavarande regleringsarbeten sammanhänga med kraftverksanläggningen vid Torpshammar får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37, sid. 73—75), hemställa,

att riksdagen må till *Reglering av Holmsjön och Leringen i Ljungans vattensystem* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,375,000 kronor.

38:o) **Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, sid. 75—80) hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva, att vattenfallsstyrelsen må å kronans vägnar deltaga i Torröns tredje reglering och i permanent reglering av sjöarna Näckten, Storrensjön, Juveln, Anjan och Kallsjön;

b) medgiva ej mindre att till regleringsföretag inom Indalsälvens flodområde anvisade anslag må, utan hinder av det särskilda ändamål, för vilket vederbörande anslag anvisats, disponeras för regleringsföretag inom nämnda flodområde, än även att vattenfallsstyrelsen må av till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppstått genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond, taga i anspråk vad som erfordras för att förskottera å kronan preliminärt belöpande andel i de kostnader för regleringsföretagen, vilka ägarna till ännu ej färdigställda kraftanläggningar i Indalsälven äro skyldiga utgiva, i den mån anläggningarna tagas i bruk.

39:o) **Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar och mindre regleringsföretag m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39, sid. 80 och 81) om anvisande för ifrågavarande ändamål av

1,500,000 kronor, varav 500,000 kronor äro avsedda för utredningar och förberedande åtgärder för nya kraftstationer m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar och mindre regleringsföretag m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

40:o) **Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.** Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag (punkt 40, sid. 82) kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

41:o) **Inköp av vattenfall och fastigheter.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, sid. 83 och 84) och under erinran att motsvarande belopp anvisats för budgetåret 1941/42, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av vattenfall och fastigheter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Stockholm den 13 februari 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Pauli, Grånebo, Bäckström, Lindström, Sven Larsson, Heiding, Andrén, Bäcklund* och *Björkman*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Lindberg* i Umeå, *Hansson* i Rubbestad, *Andersson* i Södergård, *Bergström, Staxäng, Åkerström* och *Eriksson* i Frägsta.